

сьно), Біло-Підляському (Гнійно, Бубель, Воскреничі, Докутів), Володавському (Коденець, Косинь, Любінь) повітах римо-католицький костел перебрав без порозуміння з керівництвом Православної церкви низку сільських церков. Занедбаніми залишилися у повоєнні роки храми в деукраїнізованих селах Любартівського (Дратів), Володавського (Володава, Славатичі, Сосновиця, Сухава, Угруськ), Біло-Підляського (Старий Павлів) повітів. Під тиском громадськості, зокрема й репатрійованих холмщаків, лише у 1989 р. відновлено православну Люблинсько-Холмську єпархію. Поступово зростає мережа й греко-католицької церкви. Після проголошення незалежності України легалізовано й реставровано у Луцьку давню ікону Холмської богородиці, репродукцію якої поміщено на обкладинці книги О. Савчука.

Не менш цікавою є нова книга «Злочини без кари» журналіста Василя Ковальчука і науковця-математика Лідії Стойкової, які походять із родин депортованих, а нині є членами Київського товариства «Лемківщина» ім. Б.-І. Антонича. Вступне слово до неї написав голова цього товариства Михайло Мацієвський. У рецензованому виданні подано історичні нариси та спогади про brutальні депортації лемків із прадавніх українських земель, їх повоєнні долі в СРСР, зокрема й таборіві будні у Сибіру. Заключний розділ книги присвячений суспільно-культурним акціям Київського товариства «Лемківщина» ім. Б.-І. Антонича

в столиці України. Чимало уваги приділено громадсько-політичній діяльності народного депутата Миколи Горбала, виступам вокального гурту «Лемки Києва», вокально-інструментального тріо «Українські барви», поїздкам київських лемків на рідні терени, фестивалі лемківської культури на Тернопіллі та Луганщині. Книга добре ілюстрована фотографіями лемківських родин Києва, а серед них Михайла Мацієвського, Петра Мощича, Ніни Міщанчук, Ірини Ковтун, Степана Савка, Оксани Шпак, Ольги Бенч та ін.

Нині національно-культурні інтереси депортованих в Україні підтримують Об'єднання товариств депортованих українців, суспільно-культурні товариства «Надсяння», «Лемківщина», «Холмщина», «Ярославщина», Конгрес українців Холмщини і Підляшшя, які у Львові, Тернополі, Івано-Франківську, Луцьку та інших містах країни проводять наукові конференції, походи молоді на козацькі, стрілецькі та повстанські могили, пісенно-мистецькі фестивалі у Львові та Городку, зустрічі-ватри у Ждині (Республіка Польща) та Монастирську (Тернопільщина), видають історико-мемуарні книги, краєзнавчі нариси сіл, збірник «Ярославщина», «Лемківський календар». Водночас хотілося щоби українська влада більше уваги надавала соціальному захисту цієї категорії громадян, полегшила оформлення віз для відвідання рідних міст і сіл, цвинтарів, які нині залишилися на території Польщі.

Валентина Булишева (м. Пирятин)

ПОСЕСТРА БАБИНОГО ЯРУ

Рец. на кн.: Пирогова Левада: нариси / упор.: Г.О. Бажан, В.С. Миленко. – К.: Просвіта, 2012. – 104 с. ; іл.

Краєзнавці міст Пирятин та Гребінки, що на Полтавщині, за сприяння Пирятинської райдержадміністрації, Пирятинської райради та спонсорській допомозі директора Промисловоторгівельної фірми «Просвіта» (м. Київ) Віри Сироти видали книгу «Пирогова Левада», присвячену світлій пам'яті мирних жителів Пирятинського і Гребінківського районів, які стали жертвами фашистського геноциду.

У книзі докладно розповідається про фашистський окупаційний режим на території двох сусідніх районів Полтавщини в період Другої світової війни. Після відступу військ Червоної армії гітлерівці у вересні 1941 року відразу розпочали на-

водити «новий порядок». Його знаменням стало створення у старовинному Пирятині в районі вулиць Набережній, Гоголя і частково Радянській єврейського гетто – територію закритого проживання (за колючим дротом) місцевих євреїв і тих, кого загнала за різних обставин на північно-західну околицю Полтавської області війна. Мучилися у штучній резервації переважно люди похилого віку, їхні діти та онуки під суворим наглядом і постійним жорстоким контролем, повсякденними знущаннями, розстрілами, холодом і голодом.

Як стверджують автори книги, відлуння страхітливої вересневої 1941 року трагедії Бабиного Яру в Києві докотилося до міст Пирятин та

Гребінки у квітні 1942 року. Голгофою для місцевих жителів єврейської національності нацисти обрали місцевість Пирогову Леваду. Донедавна райський куточок масового веселого відпочинку людей навколишніх населених пунктів Гребінківського району гітлерівці вмиг перетворили у справжнє земне пекло, в якому загинуло більше трьох тисяч жителів Пирятинського та Гребінківського районів, серед яких майже дві тисячі євреїв. Упорядники книги на основі спогадів очевидців, документів державної комісії по встановленню і розслідуванню злочинів, здійснених німецько-фашистськими загарбниками на

території Полтавщини докладно відтворюють хроніку жахливої трагедії у Пироговій Леваді у квітні–травні 1942 року. Завершується книга списком розстріляних і замучених фашистами жителів Пирятинського і Гребінківського районів у роки окупації (вересень 1941–вересень 1943 рр.), та переліком джерел та літератури, в яких згадується про нечувані злочини в Пироговій Леваді.

Відзначимо, що рецензована книга несе в собі живу народну пам'ять і є нагадуванням про скорботний відгомін Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 років.

